

Vad EU betyder i vardagen

Berättelse

Sverige har varit medlem i EU, Europeiska unionen, sedan den 1 januari 1995. Samma dag blev även Finland och Österrike medlemmar. EU är ett samarbete mellan länder i Europa, och i dag är 27 länder med (siffran gäller 2026). För många som bor i Sverige är EU något man sällan tänker på – men det påverkar faktiskt vardagen på flera sätt.

Innan Sverige gick med fick folket säga sin mening. Den 13 november 1994 hölls en rådgivande folkomröstning. Då röstade 52,3 procent ja och 46,8 procent nej, och valdeltagandet var högt, ungefär 83 procent. Att omröstningen var rådgivande betyder att resultatet inte var bindande, utan gav råd till riksdagen. Eftersom ja-sidan vann blev Sverige medlem året därpå.

Den fördel som många märker tydligast är den fria rörligheten. Som medborgare i ett EU- eller EES-land, eller i Schweiz, har man rätt att resa, bo, studera och arbeta i ett annat sådant land utan att söka arbets- eller uppehållstillstånd. Det betyder att man till exempel kan ta ett jobb i ett grannland på ett mycket enklare sätt än tidigare. Den som flyttar till Sverige och stannar längre än tre månader bör registrera sig hos Skatteverket. Reglerna kan ändras, så det är klokt att kontrollera de aktuella reglerna hos Skatteverket.

Sverige är också med i Schengensamarbetet sedan den 25 mars 2001. Det innebär att man oftast kan resa mellan många europeiska länder utan kontroll vid gränsen. Men man ska ändå alltid ha med sig en giltig id-handling, för ibland kan gränskontroller införas tillfälligt.

Blir man sjuk under en resa kan det europeiska sjukförsäkringskortet, oftast kallat EU-kortet, vara till hjälp. Med kortet kan man få nödvändig vård under en tillfällig vistelse i ett annat EU-land, samt i Island, Liechtenstein, Norge, Schweiz och Storbritannien. Kortet är gratis och beställs från Försäkringskassan. Det är dock klokt att läsa vad kortet faktiskt täcker, och kontrollera reglerna hos Försäkringskassan före en resa.

En sak skiljer Sverige från många andra medlemsländer: valutan. Många EU-länder använder euro, men Sverige har kvar den svenska kronan. I en folkomröstning den 14 september 2003 röstade en majoritet, 55,9 procent, nej till att införa euron. Därför har Sverige hittills inte bytt valuta. Frågan är politiskt omdiskuterad, och här konstaterar vi bara hur det ser ut i dag.

Vart femte år väljer medborgarna i EU vilka som ska sitta i Europaparlamentet. Sverige har 21 av totalt 720 platser (siffrorna gäller 2026), och det senaste valet hölls 2024. Genom valet kan vanliga människor vara med och påverka vilka beslut som fattas på EU-nivå.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
samarbete	när flera arbetar tillsammans mot samma mål

ORD	FÖRKLARING
folkomröstning	ett val där folket får säga ja eller nej i en fråga
rådgivande	som ger råd; resultatet är inte bindande
valdeltagande	hur stor del av folket som röstade
medborgare	en person som tillhör ett land eller EU
fri rörlighet	rätten att resa, bo, studera och arbeta i ett annat EU-land
uppehållstillstånd	ett lov att bo i ett land
registrera sig	anmäla sig, till exempel hos Skatteverket
giltig	som gäller; som man får använda nu
valuta	pengarna som ett land använder, t.ex. krona eller euro
ledamot	en person som är vald att sitta i ett parlament
omdiskuterad	som många har olika åsikter om

Läsförståelsefrågor

1. Vad menar texten är den fördel som många märker tydligast?
 1. Att maten blir billigare i hela Europa.
 2. Den fria rörligheten – att man får resa, bo, studera och arbeta i ett annat EU-land.
 3. Att alla resor blir gratis.
2. Varför ska man ha med sig en giltig id-handling när man reser mellan Schengenländer?
 1. För att man måste betala en avgift vid gränsen.
 2. För att gränskontroller ibland kan införas tillfälligt, även om de oftast inte sker.
 3. För att man annars inte får köpa mat.
3. Vad säger texten om euron?
 1. Sverige bytte till euro år 2003.
 2. I en folkomröstning 2003 röstade en majoritet nej, och Sverige har kvar kronan.
 3. Sverige måste införa euron nästa år.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Folkomröstningen 1994 var rådgivande.
 2. Sverige har infört euron.
 3. Europaparlamentet väljs vart femte år.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Den som stannar i Sverige längre än tre månader bör registrera sig hos Skatteverket.
 2. EU-kortet kostar 200 kronor.
 3. Sverige har 21 platser i Europaparlamentet.
6. Texten skriver att folkomröstningarna 1994 och 2003 var “rådgivande”. Förklara med egna ord vad det betyder.
7. Varför skriver texten “oftast” om att resa utan gränskontroll inom Schengen? Vad vill den visa med det ordet?
8. På vilka olika sätt märks EU i en vanlig persons vardag, enligt texten? Ge minst tre exempel.

Diskussionsfrågor

- Finns det ett liknande samarbete mellan länder där du kommer ifrån? Hur fungerar det i så fall?
- Texten säger att man kan studera eller arbeta i ett annat EU-land utan tillstånd. Vad tror du skulle vara lättast och svårast med att flytta till ett nytt land för att jobba?
- Vart femte år får medborgarna rösta till Europaparlamentet. Varför kan det vara viktigt att rösta i ett sådant val?

- **Skriv (5 meningar):** Beskriv en sak med EU som du tycker verkar nyttig i vardagen. Förklara varför just den saken känns viktig för dig.